

Kirjaston rooli opetuksessa vahvistuu

30.9.2016 Tekijä [Jyväskylän yliopiston kirjasto](#)

Tieteellinen tiedonhankinta ja hyvät tieteelliset käytännöt nähdään usein yliopiston yleisopintojen sisältöinä. Kirjaston näkökulmasta ne ovat kuitenkin keskeinen osa akateemista asiantuntijuutta. (Laitinen 2016.)

Jyväskylän yliopiston kirjastossa on viime vuosina panostettu tiedonhankinnan opetuksen kehittämiseen. Työtä on tehty tutkimusperustaisesti, hyviä käytänteitä hyödyntäen sekä tukeutuen Jyväskylän yliopiston pedagogisiin periaatteisiin.

Yksi näkyvin osa kehitystyötä on mukanaolo yliopistomme opetuksen kehittämishankkeissa. Vuonna 2011–2013 toteutetussa monitieteisessä Interaktiivinen opetus ja oppiminen – hankkeessa kannustettiin opettajia, opettajatiimejä ja yliopiston yksiköitä jatkuvaan opetuksen kehittämiseen. Kirjastolta hankkeeseen osallistuivat **Eeva Koponen** ja **Marja Kokko**.

Kirjaston asiantuntemus esiin

Kirjaston tavoitteena on tukea opiskelijan selviytymistä kunnialla akateemisesta opintopolustaan. Marja Kokon mukaan kirjasto lähti hanketyöhön mukaan, koska tarvittiin uusia keinoja, joilla kirjaston opetussisällöt saataisiin paremmin osaksi opiskelijan arkea.

”Tilaisuus päästä mukaan yliopistotason hankkeeseen oli merkittävää, koska meidän piti pohtia, miten kirjaston tiedonhankinnan opetus voidaan kytkeä osaksi laitosten substanssiopetusta.”

Hanketyön taustalla oli Kokon mukaan yleisempikin keskustelu siitä, miten tiedonhankinnan opetus voi olla ja mitä sen pitäisi olla. Tavoitteena oli myös kirjaston profiilin kohottaminen ja yhteistyön lisääminen muiden yliopisto-opetuksen kehittäjien kanssa.

”Mielestäni onnistuimme tässä hyvin ja näitä kontakteja hyödynnän jatkuvasti edelleen. Verkoston myötä kirjaston rooli on vahvistunut muissakin asiantuntijatehtävissä.

Marja Kokko nimeää opetuksensa lähtökohdaksi neuvottelun siitä, mitä jo osaamme ja mistä pitää saada lisätietoa. Hänen mielestään on hyvä merkki, että ryhmäopetuksen jälkeen henkilökohtaista ohjausta tarvitaan yhä harvemmin. Näin hänellä aikaa jää esimerkiksi tutkijoiden tukemiseen. Hän on tyytyväinen hanketyöhön, sillä kirjasto on nyt mukana sekä yliopisto- että kansallisen tason kehittämistyössä ja verkostoissa.

”Kehittäminen ei tietenkään ole koskaan valmista. Tällä hetkellä tehtävänäme on vastata avoimen tieteen tuomiin haasteisiin, jotta voimme tuottaa eettisesti kestäväää ja akateemisesti kypsää opetusta ja ohjausta koko yliopistoyhteisön käyttöön”.

Hankkeen aikana Marja Kokko ja Eeva Koponen kehittivät tiedonhankintaopetukseen menetelmän, jossa opiskelija etenee lähiopetuksessa tiedonhankinnassa omista lähtökohdistaan

kohti tieteellisen tiedonmuodostuksen ehdot täyttävää toimintaa. Opiskelijat myös opettivat toisilleen tietokannan käyttöä omien esimerkkien, kömmähdysten ja onnistumistensa kautta, mikä tehosti oppimista.

[Kokko ja Koponen palkittiin vuoden 2013 opetuksen kehittäjinä.](#)

Oikealta: Eeva Koponen ja Marja Kokko

Interaktiivinen e-kirja

Interaktiivinen opetus ja oppiminen –hankkeen päätyttyä vuonna 2014 opetuksen kehittämistyö yliopistossamme jatkui teemalla eEducation. Hankkeesta on kerrottu [Tietueessa](#) viime vuonna. Kirjastolta **Nina Kivinen** ja **Matti Lassila** toteuttivat sen aikana yhteistyössä Jyväskylän yliopiston Kauppakorkeakoulun kanssa kokeilun, jossa pilotoitiin e-kirjojen käytettävyyttä massakursseilla, joissa osallistujia voi olla monta sataa.

Verkossa oleva opiskelumateriaali mahdollistaa ajasta ja paikasta riippumattoman oppimisen. Nina Kivisen mukaan

”hankkeen taustalla oli tarve kehittää joustavia opiskelumahdollisuuksia sekä lisätä holistista ymmärrystä yritysten toiminnasta ja toimintaympäristöistä. E-kirjojen saatavuus ja hyödynnettävyys liittyy tähän oleellisesti”.

Hanke vastasi myös kirjaston viestinnälliseen tavoitteeseen lisätä e-kirjojen näkyvyyttä yliopistossa opiskelevien ja siellä opetustyötä tekevien keskuudessa. Lisäksi kirjasto tarvitsi tietoa e-kirjojen käytettävyydestä opinnoissa.

Matti Lassila vastasi hankkeessa tuotettujen videomuotoisten e-kirjaohjeiden tuotannosta sekä e-kirjojen käyttötapoja kartoittaneiden kyselyiden toteutuksesta. E-kirjojen opastusvideoilla oli tarkoitus mahdollistaa sujuva etäopiskelu.

Kurssin luennot videoitiin, joten oli luontevaa, että myös e-kirjojen käyttöopastus järjestettäisiin videoiden avulla.

Jo ennen hanketta kirjastolla oli tekstimuotoisia e-kirjojen käyttöohjeita, mutta mikäli tekstimuotoinen ohje ei syystä tai toisesta ollut riittävä tai pitkien tekstimuotoisten ohjeiden seuraaminen oli vaivalloista, lisääpua täytyi tulla pyytämään kirjastolta.

Toiveissamme oli, että videomuotoiset ohjeet olisivat riittävän havainnollisia, jotta opiskelija pystyisi omatoimisesti ratkaisemaan tyypillisimmät e-kirjojen käyttöön liittyvät ongelmat

Käytettävyyskyselyissä selvitettiin,

- miten opiskelijat suhtautuvat e-kirjojen käyttöön kurssimateriaa-lina,
- miten he käyttävät nykyisiä e-kirjojen ominaisuuksia ja
- mitä ominaisuuksia he toivovat e-kurssikirjoilla olevan.

Haasteellisinta oli Lassilan mukaan saada opiskelijat motivoitua vastaamaan hankkeen tutkimustavoitteiden kannalta tärkeisiin kyselyihin e-kirjojen käyttötavoista. Kyselyn tuloksia on kuvattu [Tietueessa](#) vuonna 2015 ilmestyneessä jutussa.

Oppimisanalytiikka tukee opiskelua

Nina Kivinen kuvaa opetuksen kehittämistyötä luontevaksi osaksi omaa työtään:

”On vaikea kuvitella, että kun tekee jotain työtä niin paljon ajallisestikin mitattuna, etteikö sen kehittäminen kiinnostaisi. Näen opetustyössä suoraan, kuinka opetustapani vaikuttaa, huomaan oppivatko oppilaat vai eivät”.

Kirjaston opetuksen kehittämistyötä voisi Kivisen mielestä entisestään tiivistää, sillä kirjaston opetusta vaivaa sama kuin opetusalaan yleensäkin; opettaja työskentelee liian yksin.

Matti Lassilaa kiinnostaa erityisesti sähköisten oppimisympäristöjen ja opetusai-
neistojen mahdollistama oppimisanalytiikka.

Mikäli opetuksessa käytettävät tekniset ratkaisut ovat riittävän joustavia, oppimisanalytiikan avulla voidaan kehittää nykyistä mukautuvampia verkko-opetusaineistoja ja kohdentaa oikea-aikaista tukea sitä tarvitseville opiskelijoille.

Opettavaisinta oli saada omakohtainen käsitys siitä työmäärästä, jota videomuotoisten, käsikirjoitettujen verkko-opetusmateriaalien tuottaminen vaatii. Lassilan mukaan työmäärä ylitti odotukset, vaikka hänellä olikin kokemusta äänen ja videon editoinnista.

Korkeakoulukirjastot voisivat yhteistyössä tuottaa tiedonhankinnan verkko-oppimiskokonaisuuden, jossa hyödynnettäisiin oppimisanalytiikan tuomia mahdollisuuksia tuottaa yksilöllinen oppimiskokemus suurelle joukolle opiskelijoita ilman henkilökohtaisen ohjauksen vaatimia resursseja, Matti Lassila ehdottaa.

Inspiraationa tällaisen oppimiskokonaisuuden kehittämiseksi voisivat olla esimerkiksi Norjassa, Yhdysvalloissa tai Uudessa Seelannissa järjestetyt informaatiolukutaitoa ja tiedonhankintaa käsittelevät kurssit.

Hyvään vauhtiin päässyt opetuksen kehitystyö jatkuu. Tänä vuonna kirjaston eEducation –hanke on *Library tutorial -systematic information search; framework and plan*. Hankkeessa tuotetaan avoin englanninkielinen tiedonhankinnan oppimateriaali Library Tutorial. Alustana käytetään Koppaa.

Lisäksi syksyllä 2016 pilotoidaan uusi verkkokurssi *LIBESIS Systematic Information Seeking*. Oppimateriaalia voidaan hyödyntää myös sulautuvassa opetuksessa tai kontaktiopetuksessa. Hanke tarjoaa kansainvälisille opiskelijoille mahdollisuuden tiedonhankintataitojen joustavaan ja oikea-aikaiseen opiskeluun. Kirjastolta hankkeeseen osallistuvat **Tiia Puputti, Johanna Kinnunen ja Eeva Koponen.**

Sini Tuikka

Lisätietoja:

- [Interaktiivinen opetus ja oppiminen – yhdessä parempaa pedagogiikkaa](#)
- Interaktiivinen e-kirja -hankkeen esittely [Moniviestimessä](#)
- E-kirjan käyttöohjevideo [Moniviestimessä](#)
- Patja, Päivi & Kivinen, Nina: [Kaatuvat kirjat, e-kirjojen käytön ihanuudesta ja kurjuudesta](#)
- Laitinen, Mirja. Tiedonhankinnan ja -hallinnan taidot varmistavat akateemista kasvua. [Jyväskylän yliopiston tiedeblogi](#) 15.6.2016.
- Kehittäjäopettajille todistukset. [Tiedonjyvän verkkolehti](#) 16.6.2016.